

AGRÁRGAZDASÁGI FIGYELŐ

(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

Agrárgazdasági Figyelő
V. évfolyam, 3. szám, 2013

2013. szeptember 27.

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Bojtárné Lukácsik Mónika

lukacsik.monika@aki.gov.hu

Közreműködött

Agrárpolitikai Kutatások Osztálya

Élelmiszerlánc Elemzési Osztály

Pénzügypolitikai Osztály

Piaci Információs Osztály

Statisztikai Osztály

Vidékpolitikai Kutatások Osztálya

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató: Dr. Kapronczai István

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (+36 1) 476-3060

Fax: (+36 1) 217-7037

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

ISSN 2063 1707

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi.....3

A mezőgazdasági vállalkozások 2012. évi eredményei a
tesztüzemi rendszer alapján.....3

A mezőgazdasági pénzügyi és vagyoni helyzet elemzése
a NAV gyorsjelentésének adatai alapján.....4

Az élelmiszeripar helyzete (2008-2012).....5

Állatvágások a hazai vágóhidakon.....6

Termelői és feldolgozó értékesítési árak.....7

Kiskereskedelem.....11

Külkereskedelem.....12

A műtrágya értékesítés alakulása 2013. I. félévben.....13

II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....14

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....16

A nemzedékváltás kérdései a mezőgazdaságban.....16

A bioüzemanyagok gyártásának hatása a földhasználatra
és a takarmánypiacra Magyarországon.....16

A Közös Agrárpolitika.....16

A foglalkoztatás alakulása a mezőgazdaságban.....17

A mediterrán országok és Magyarország legkisebb
gazdaságainak összehasonlítása.....17

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....18

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatai-
nak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy
továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével
történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

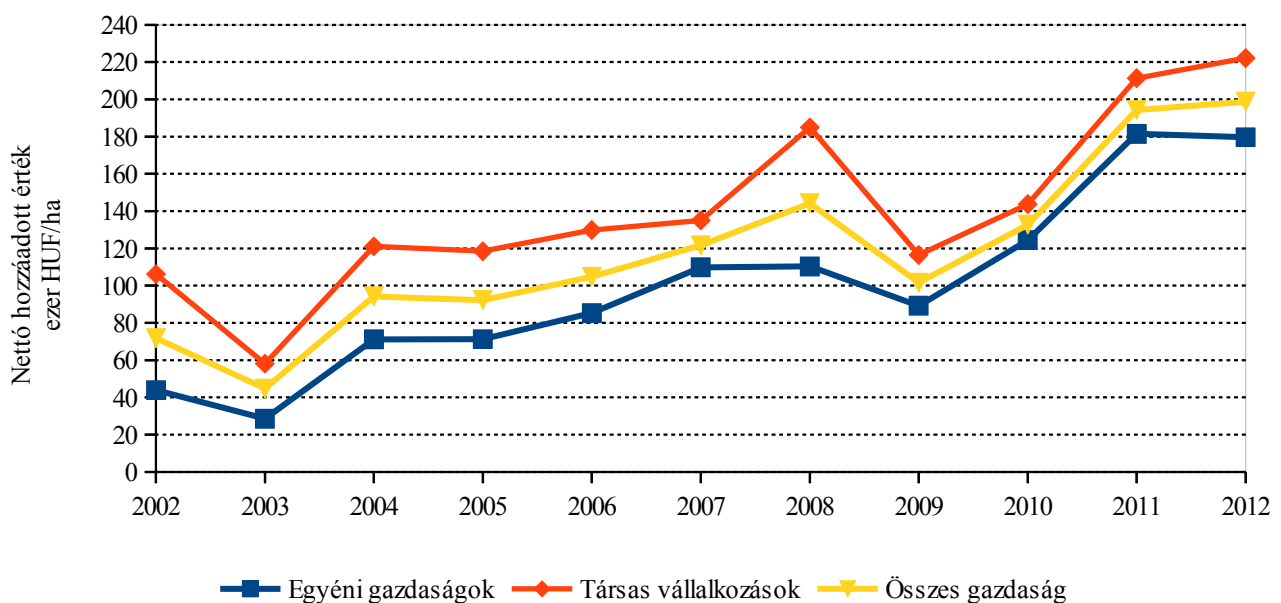
Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

A mezőgazdasági vállalkozások 2012. évi eredményei a tesztüzemi rendszer alapján

A 2009-es pénzügyi válság óta folyamatosan növekszik a mezőgazdaság jövedelmezősége, bár 2012-ben a

növekedés üteme jelentősen lassult. Az egyéni gazdaságok adózás előtti eredménye 5 százalékkal, a társas gazdaságoké 17 százalékkal növekedett. A nettó hozzáadott érték alapján a növekedés kisebb mértékű (2%-os), mely a finanszírozási szerkezet változásával van összefüggésben.

1. ábra: Az egy hektárra jutó nettó hozzáadott érték változása (2001-2012)

Forrás: Agrárgazdasági Kutató Intézet, Tesztüzemi rendszer

A növénytermesztés sokévi átlag alatti hozamait a kedvező árváltozás kompenzálta, de éves szinten az állati termékek árai is meghaladták az előző évit. Az egy hektárra jutó bruttó termelési érték és az ezzel szemben álló üzemi költségek az egyéni és a társas gazdaságoknál is közel azonos mértékben, mintegy 5-7 százalékkal emelkedtek (596,6 és 468,7 ezer Ft/hektár). A kedvezően alakult jövedelmezőség másik fontos eleme, hogy a 2011-ben felhalmozott készleteket 2012-ben magasabb áron tudták értékesíteni.

A nettó hozzáadott érték alapján a legnagyobb mértékben – 50 százalékkal – a kertészeti gazdaságok növelték a jövedelmüket. Ez a kiemelkedő mértékű növe-

kedés az EHEC-járvány utáni konszolidációnak köszönhető. Jelentős mértékben – 19 százalékkal – bővült a sertés- és baromfitartó gazdaságok jövedelme. Utóbbi esetben figyelembe kell venni, az alacsony bázis értéket, illetve a szerkezeti átrendeződést: a tesztüzemi mintában több termelő is felszámolta az állattenyésztési ágazatát.

Az inflációnál kisebb mértékben nőtt az eredmény a szántóföldi növénytermesztőknél (4%) és a tömegtakarmányt fogyasztó állatokat tartó gazdaságoknál (6%). Ugyanakkor a jövedelem jelentősen visszaesett az ültetvényes gazdálkodóknál. Almán kívül a tavaszi fagyok miatt a hozamok jelentősen csökkentek, melyet a kedvező-

ző árváltozás nem kompenzált, így esetükben a jövedelem 17 százalékkal csökkent.

A mezőgazdasági pénzügyi és vagyoni helyzet elemzése a NAV gyorsjelentésének adatai alapján

A mezőgazdasági, erdészeti, halászati és vadgazdálkodási (továbbiakban mezőgazdaság) ágazatban működő kettős könyvvitelt vezető vállalkozások száma 2012-ben 11 169-ről 10 989-re csökkent, amely 1,6 százalékos mérséklődést jelent 2011-hez képest.

A Nemzeti Adó-és Vámhivatal (NAV) gyorsjelentésének adatai szerint a mezőgazdaság jövedelme 2012-ben a 2011. évi kiemelkedő év után ismét tovább növekedett. Az ágazat adózás előtti eredménye 150,5 milliárd forintot ért el, amely az előző évi 136,3 milliárd forinthez képest csaknem 10 százalékos bővülést jelent. A 2011-es és a 2012-es érték egyaránt jóval meghaladja a korábbi évek eredményadatát.

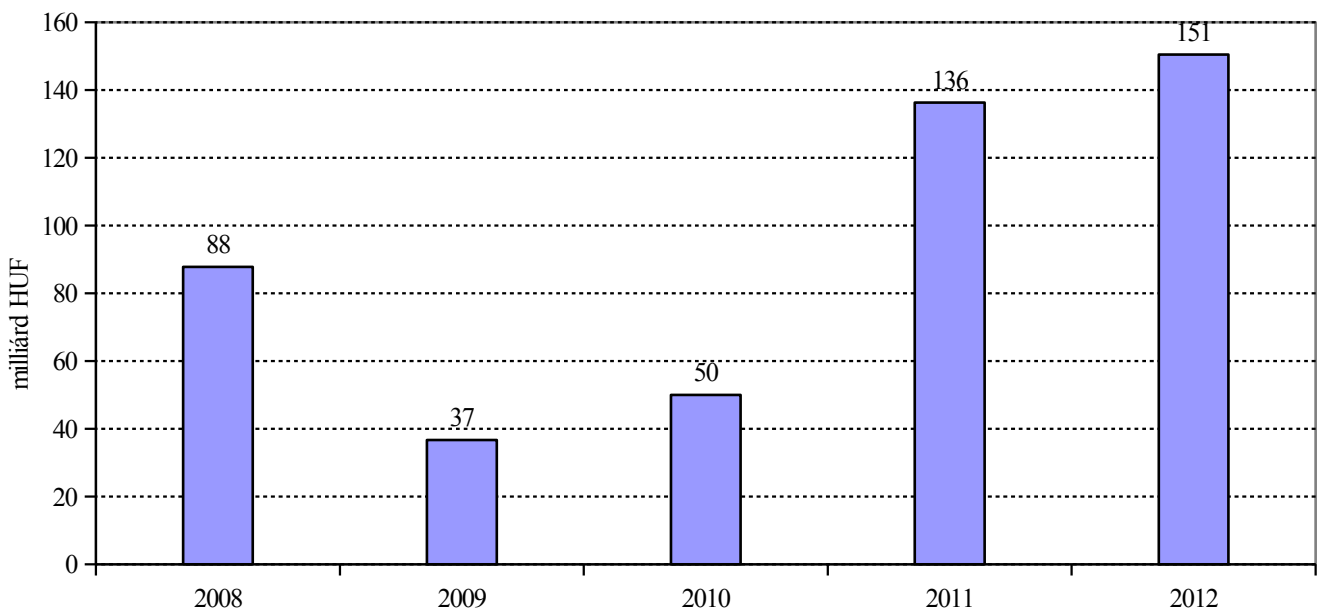
Az adózás előtti jövedelem gyarapodása azonban nem a termelő tevékenységből származott – annak eredménye ugyanis romlott – hanem elsősorban a vállalkozások javuló pénzügyi pozíciója következtében alacsonyabb pénzügyi veszteségből.

Az üzemi tevékenység 171,2 milliárd forintos eredménye 2012-ben 4 százalékkal maradt el az egy évvel korábbi 178,4 milliárd forinttól. A negatív előjelű válto-

zás háttérében a csapadékszegény időjárás miatt alacsonyabb termésmennyiség áll, a KSH adatai alapján a növényi termékek kibocsátásának volumene 2012-ben 16 százalékkal maradt el a 2011. évitől. E kiesést a termelői árak 15 százalékos emelkedése (a növénytermesztésben 18, az állattenyésztésben 11 százalékkal nőtt a termelőiár-színvonal) csak részben tudta ellentételezni. A magas árak ugyanakkor lehetővé tették a meglévő készletek jó áron történő értékesítését, aminek következtében a nettó árbevétel 10,5 százalékkal emelkedett, valamint a saját termelés aktivált értéke 9,7 százalékkal visszaesett. Összességében tehát az üzemi tevékenység bevételei 8,1 százalékkal bővültek.

Az üzemi ráfordítások a bevételeknél nagyobb mértékben 9,4 százalékkal emelkedtek. Azon belül az anyagjellegű ráfordítások 9,6 százalékkal, a személyi jellegű ráfordítások pedig 8,5 százalékkal nőttek. Az előbbi elsősorban a ráfordítások árszínvonal-emelkedésével magyarázható. Az eddig rendelkezésre álló KSH adatok alapján a ráfordítások közül a takarmány- és energiaköltségek 15, illetve 7, míg a műtrágyák és talajjavító szerek átlagosan 11 százalékkal drágultak 2012-ben. A takarmány- és energiafelhasználás kissé csökkent, a műtrágya-felhasználás valamelyest meghaladta az egy évvel korábbit, összességében a termelő-felhasználás volumene gyakorlatilag nem változott.

2. ábra: A mezőgazdasági, erdőgazdálkodás, vadászat, halászat kettős könyvvitelt vezető vállalkozások adózás előtti eredménye

Forrás: NAV

A pénzügyi műveletek egy évvel korábbi 42,7 millió forintos vesztesége 2011-re csaknem megfeleződött, 22,9 milliárd forintra csökkent. A kedvező változásban a pénzügyi bevételek 26,4 százalékos növekedése és a ráfordítások 18,1 százalékos mérséklődése egyaránt szerepet játszott.

A mezőgazdaság eszközállománya egy év alatt 7,8 százalékkal (182 milliárd forinttal) bővült. Ezen belül a befektetett eszközök állománya mindössze 3,7 százalékkal nőtt, miközben a forgóeszközök záróértéke 10,6 százalékkal haladta meg az előző évit. A forgóeszközök növekedésében egyrészt a készletek értéknövekedése, valamint a követelések és pénzeszközök bővülése játszott szerepet.

Az eszközállomány növekedése nagyrészt saját forrásból valósult meg. A saját tőke állománya 11,8 százalékkal (156,3 milliárd forinttal) bővült, ami a 2011-es év kimagasló jövedelem eredménytartalékba helyezésének, valamint a 2012-es év pozitív mérlegszerinti eredményének köszönhető. Tőkeemelés nem volt az ágazatban. Mindezen folyamatoknak köszönhetően kisebb igény mutatkozott a hitelfelvételre, amit a kötelezettségállomány alakulása is visszatükröz, amely alig változott (2,1 százalékkal nőtt). Azon belül a hosszú lejáratú és a hátrasorolt kötelezettségek csökkentek, a rövid lejáratúak valamelyest (5,4 százalékkal) nőttek, elsősorban a szállítóállomány gyarapodása miatt.

Az élelmiszeripar helyzete (2008-2012)

Az élelmiszeripar legfontosabb eredménykategóriái alapján megállapítható, hogy az alaptvékenység eredményessége az előző évhez képest harmadával csökkent, a folyó áras kimutatás ellenére is alig haladja meg a 2008-as év értékét. Mind az üzemi bevételek, mind az üzemi költségek növekedtek, de a költségek növekedési mértéke 1 százalékponttal meghaladta a bevételekét, köszönhetően a növekvő anyag- és bérköltségnek, illetve az egyéb ráfordítások – ezen belül is az adójellegű ráfordítások – emelkedésének.

Jelentős – és az ágazat tényleges nyereségessége szempontjából kedvező – változás, hogy a pénzügyi műveletek eredménye ugyan negatív, de jelentősen alacsonyabb az előző évek értékeinél. Ennek oka az, hogy a pénzügyi műveletek bevételei növekedtek (leginkább az egyéb, kamat és kamat jellegű bevételek, amelyek forgatási célú értékpapírok után kerül elszámolásra), emellett a pénzügyi ráfordítások 30 százalékkal csökkentek. A csökkenés nem a kamat és kamatjellegű ráfordítások alakulásának eredménye, valószínűleg az árfolyamvesztés és egyéb ráfordítások kedvező alakulásának köszönhető.

1. táblázat: Az élelmiszeripar eredménykategóriáinak alakulása 2008-2012 között

	millió HUF				
Megnevezés	2008	2009	2010	2011	2012
Üzemi tevékenység eredménye	56 603	95 433	87 903	94 173	64 550
Pénzügyi műveletek eredménye	-50 982	-40 967	-28 823	-58 985	-19 774
Szokásos vállalkozási eredmény	5 621	54 466	59 080	35 188	44 776
Rendkívüli eredmény	3 986	-1 436	2 336	2 882	1 015
Adózás előtti eredmény	9 550	53 036	61 424	38 073	45 791
Adózott eredmény	-889	42 883	51 087	30 328	38 192
Mérleg szerinti eredmény	-52 153	457	1 267	-19 736	-4 553

Forrás: 2008-2011 NAV adatbázis, 2012 NAV Gyorsjelentés

Az ágazat nyereségessége közel 20 százalékkal javult az előző évhez képest, miként az élelmiszeripar magába foglaló feldolgozóiparban, vagy akár az egész nemzetgazdaságban is. Az adózott eredményt a jóváhagyott osztalékkal, részesedéssel és az osztalékra és részesedésre igénybe vett eredménytartalékkal korrigálva

kapott mérleg szerinti eredmény negatív a vizsgált évben – az előző évhez hasonlóan.

Magyarország élelmiszeriparának társas vállalkozásai jellemzően mikro és kisvállalkozások. A mikro vállalkozások jelentősége csak darabszám szerint meghatározó (70 százalék körüli), részesedésük az ágazat árbevételéből alig 3 százalék. A foglalkoztatásból szintén

csekély mértékben veszik ki a részüket, de szerepük növekvő. Ebben a vállalkezési méretben a külföldi tőke jelenléte nem meghatározó. A kisvállalkozások részesedése az árbevételből 13-14 százalék körüli, a vizsgált évek alatt folyamatosan nőtt, de vele párhuzamosan a teljes élelmiszeripar árbevétele is, így aránya nem változott jelentősen. Ezzel szemben az export egyre hangsúlyosabb a kisvállalkozások körében, az export árbevétel aránya 2008-ban még csak 11,8 százalék volt, 2012-ben pedig már megközelítette a 16 százalékot. Foglalkoztatás szempontjából azonban annak ellenére, hogy egyre kevesebb az élelmiszeriparban dolgozó, a kisvállalkozásokban foglalkoztatottak száma 2011-ig folyamatosan növekedett, de 2012-ben visszaesett, szinkronban a vállalkozások darabszámának alakulásával.

A közép- és nagyvállalkozások darabszáma és az itt foglalkoztatottak létszáma folyamatosan csökkent, mindkét paraméter értéke több mint 10 százalékkal esett vissza a vizsgált időszakban. A kevesebb vállalat azonban hatékonyabbnak bizonyult, az árbevétel 13 százalékkal nőtt 5 év alatt – erre a 8 százalékponttal nőtt exportarány is hatott –, a létszamarányos árbevétel is nőtt és az eladósodottság is csökkent kis mértékben.

A méret szerinti legnagyobb kategóriába tartozó vállalkozások sajátossága, hogy kevesen vannak, de az élelmiszeripar teljes árbevételének több mint felét biztosítják. Meghatározó az ágazat duális szerkezete, egyszerre vannak jelen a mikro és kisvállalkozások rendkívül alacsony teljesítménnyel, és a domináns nagyvállalatok.

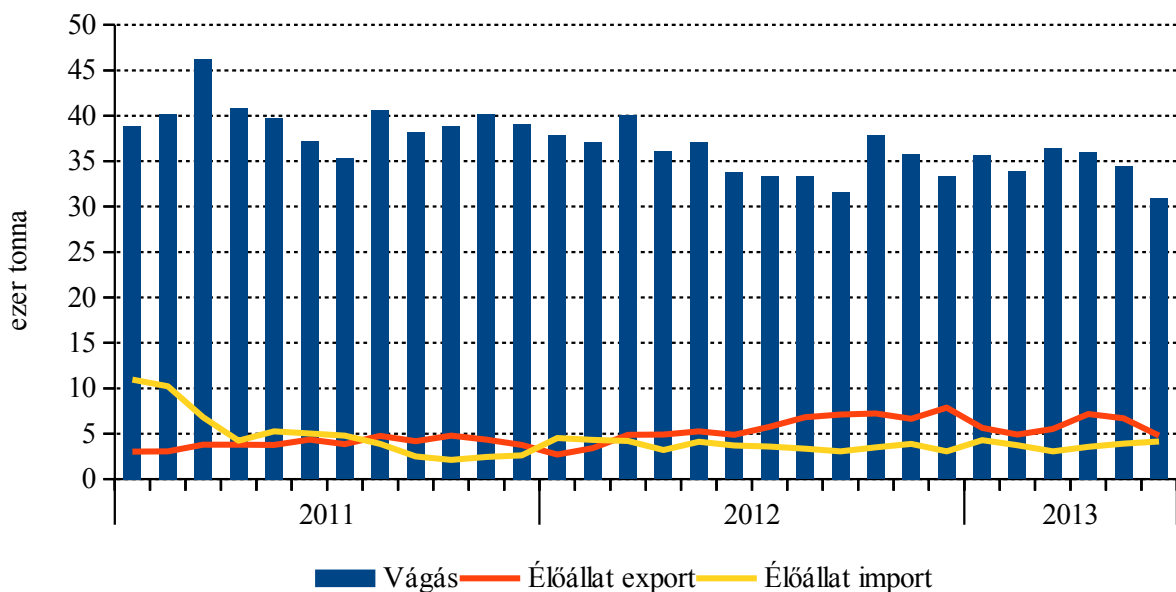
Az export árbevétel aránya az élelmiszeriparban egyre meghatározóbb, ennek oka többek között az árfolyamváltás és hatása, illetve a belső piacok folyamatos beszűkülése is. Az élelmiszeripar teljes árbevételéből az export értékesítés bevételeinek aránya a vizsgált időszak elején épp, hogy meghaladta a 24 százalékot, de fokozatos emelkedést mutat, így 2011-ben már 29,3, 2012-re pedig 29,8 százalékra nőtt. Ez az érték a teljes nemzetgazdaságban működő társas vállalkozások értékével szinte teljesen azonos, míg a feldolgozóiparra – amelynek az élelmiszeripar a részét képezi – sokkal magasabb, 60 százalékot meghaladó érték jellemző.

Értelemszerű, hogy vállalkezési méretnél a legtöbb export bevétel – miként a legtöbb árbevétel is – a nagyvállalatoktól származik, de a külföldi tőke is jellemzően a nagyvállalatoknál van jelen. A mikro és kisvállalkozásokra elsősorban a belföldi magánszemélyek által biztosított jegyzett tőke a jellemző, míg a közepes vállalkozásoknál a belföldi társas vállalkozásoktól származó.

Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidakon 2013. első félévében 45 ezer darab szarvasmarhát vágtak le, ami 1,6 százalékos csökkenés a 2012. I. féléves adathoz képest. Élősúlyban számítva 23 ezer tonnát tett ki a vágás, ami 2,7 százalékos csökkenés. A külkereskedelem 2013 első öthavi adatai szerint az élőmarha export jelentős (-16%) és az import ennél nagyobb mértékű (-31%) csökkenését mutatják, így a külkereskedelmi mérleg javult.

3. ábra: Vágóhidak sertés vágása és külkereskedelme élősúlyban

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

A szarvasmarha fajon belül a vágás növekedése a fiatal marhánál és a bikáknál mutatkozik meg. A levágott fiatal marhák darabszáma 31,2 százalékkal, a bikáké pedig a legjelentősebben, 50,8 százalékkal növekedett a 2012. I. féléves adatokhoz hasonlítva. A legnagyobb volument adó tehének vágási darabszáma 8,9 százalékkal, a borjak vágása 29,7 százalékkal, az üszök vágása pedig 20,9 százalékkal csökkent.

Vágósertésből 2013. I. félévben 1 846 ezer darabot vágtak, 5,8 százalékkal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az élősúly 6,7 százalékkal csökkent, a vágósúly 8,9 százalékkal volt alacsonyabb. Az élő sertés behozatala legfőképpen Hollandiából, Lengyelországból és

Szlovákiából történik, a kivétel fő iránya Szlovákia, Románia és Ausztria.

A bejelentett juhvágások mennyisége a 2012. I. félévhez képest 7,6 százalékos növekedést mutat. A vágáskori átlagsúly 35,5 kilogramm, ami 5,4 százalékos csökkenést jelent. A levágott bárányok száma 22,7 százalékkal haladja meg az előző év azonos időszakát, miközben az átlagsúlyuk 30,6 kg-ról 27,8 kg-ra csökkent.

A baromfivágás 2013. I-VI. hónapban 79 millió darab volt, ami egy év alatt 4 millió darabbal, 4,9 százalékkal csökkent. A vágókacsa 6,3 százalékos, a libavágás 12,1 százalékos, a pulykavágás 14,1 százalékos csökkenést mutat a 2012. I. félévhez képest.

2. táblázat: Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2013. I-VI.			2013. I-VI./2012. I-VI.		
	darab	élősúly tonna	vágósúly tonna	darab	élősúly	vágósúly
Változás százalékban						
Szarvasmarha összesen	44 796	23 190	11 829	98,4	97,3	97,1
Sertés összesen	1 845 585	207 148	166 659	94,2	93,3	91,9
ebből: anyakoca	44 110	9 624	7 680	118,3	124,3	119,8
Juh összesen	6 309	224	110	107,6	101,7	101,7
Ló összesen	114	55	32	107,5	101,7	101,3
Vágóbaromfi összesen	78 899 043	241 507	190 037	95,1	93,6	93,8
ebből: csirke	61 231 634	142 291	111 852	95,5	96,2	96,0
tyúk és kakas	1 292 558	2 710	2 108	147,9	121,5	122,6
liba	2 226 322	12 919	10 290	87,9	86,0	88,8
kacsa	10 921 670	37 838	29 891	93,8	95,4	96,7
pulyka	3 226 859	45 748	35 897	85,9	86,0	85,8
Nyúl összesen	2 091 061	5 453	3 047	96,8	99,0	98,9

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

A gabonafélék világpiaci ára csökkenő trendet követett 2013. január-augusztus időszakában. A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a búza fronthavi jegyzése a január eleji 280-290 USD/tonna sávból 240 USD/tonna körüli szintre ereszkedett augusztus végére. A termény tőzsdei árának csökkenése a 2013/2014. gazdasági évre rekordszintűre prognosztizált globális búzakibocsátással magyarázható, amit az északi féltekén a végéhez közelítő betakarítás hozameredményei is megerősítenek. Jóllehet minden idők legnagyobb kukoricatermésére lehet

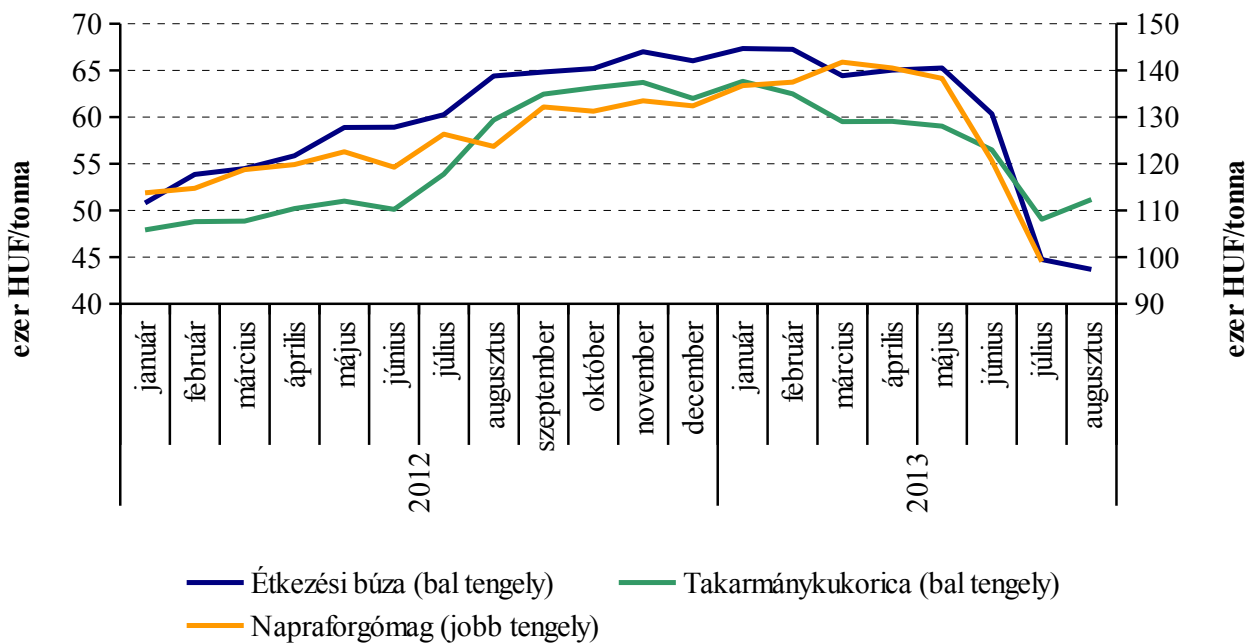
számítani a folyó gazdasági évben, a termény legközelebbi lejáratra szóló jegyzése – a szűkös globális ótermésű források miatt – a búzáénál szélesebb sávban ingadozott július közepéig. Ekkortól az újtermésű kukoricára vonatkozó jegyzések kerültek előtérbe, és a termény fronthavi ára a korábbi 255-290 USD/tonna tartományból 215 USD/tonna alá zuhant. A termény jegyzésének gyengülése 180 USD/tonna szinten állt meg augusztus közepén. Az USA-ban hetek óta tartó száraz, meleg időjárás miatt a kukorica terméskilátásai romlani kezdtek, így a termény legközelebbi lejáratra vonatkozó ára visszakorrigált 195 USD/tonnára a vizsgált időszak végére.

Magyarországon az őszi búzát kedvező hozamok mellett takarították be az idén, a kukorica ugyanakkor a

forró és aszályos augusztus miatt számos helyen kipszult. Az AKI PÁIR adatai szerint a búza és a kukorica termelői ára – a nemzetközi trendnek megfelelően – csökkent a belföldi fizikai piacokon 2013. január-augusztus között: az étkezési és a takarmánybúza ára 35 százalékkal, a takarmánykukoricáé 20 százalékkal az előző év azonos időszakához viszonyítva. A vizsgált hónapok átlagában 14 százalékkal kellett keveseb-

bet fizetni az étkezési búzáért, míg a takarmánykukoricáért – a drága ótermésű termény miatt – 15 százalékkal többet. A liszt feldolgozó értékesítési árában – január-augusztus átlagában – még kevésbé lehet felfedezni az alacsony búzaárak hatását, holott a finomliszt (BL 55) ára 97 forint/kg-ról 78 forintra (-20 százalék) csökkent augusztusban.

4. ábra: Az étkezési búza, a takarmánykukorica és a napraforgómag termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

Az AKI Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adatai szerint a repcemag termelői ára az újtermésű termény árának jelentős visszaesése miatt közel 20 százalékkal volt alacsonyabb 2013 első nyolc hónapjában, mint egy évvel korábban. Ezzel szemben a napraforgómag ára 13 százalékkal múlta felül idén a 2012. január-augusztus közötti időszak átlagát, mivel a magyarországi fizikai piacokon egyelőre még az ótermésű terménnyel kereskednek. A palackozott napraforgóolaj feldolgozó értékesítési ára 4,5 százalékkal növekedett a megfigyelt hónapokban. A nemzetközi trendek alapján viszont a napraforgóolaj árának csökkenésére lehet számítani az év végén.

Az Európai Unióban a vágósertés termelői ára 6 százalékkal haladta meg 2013. január-augusztus között a tavalyi év azonos időszakának átlagát. A sertés árának május óta tartó emelkedését a vágósertés kínálatának csökkenése és a kereslet élénkítése okozta. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan, az idén is

kövezték az uniós árak tendenciáját. A hazai árakat a nagy németországi vágóhidak felvásárlási árai jelentős mértékben befolyásolták. A belföldi termelésből származó sertés termelői ára 490 forint/kg hasított súly volt 2013. január-augusztus között, 6 százalékkal emelkedett egy év alatt. A hízósertés kínálatának szűkülése miatt a vágóhidak az EU más tagállamaiból vásárolták a vágáshoz szükséges alapanyag egy részét. Az importból származó sertések vágóhídi belépési ára 6 százalékkal volt alacsonyabb a megfigyelt időszakban, mint a Magyarországon hízaltaké.

A Budapesti Nagybani Piacon a belföldi termesztésű zöldségfélék közül a burgonyát és a barna héjú vöröshagymát magasabb termelői árak jellemezték az idén, mint 2012-ben. A burgonya termelői ára – a kisebb kínálat miatt – 68 százalékkal, a vöröshagymáé 45 százalékkal emelkedett 2013. 25-37. hetében az előző év azonos időszakához viszonyítva. A gyökérszöldségfélék (sárgarépa és petrezselyemgyökér) termelői ára 17 százalé-

kal, a sárgadinnyéé 23 százalékkal volt magasabb a megfigyelt időszakban, mint egy esztendővel korábban.

Az idénygyümölcsök a tavalyihoz képest később jelentek meg a kínálatban. A legtöbb gyümölcs termelői ára csökkent: a nektariné 1, a málnáé 2 százalékkal, a

kajszié és az őszibaracké egyaránt 9 százalékkal, egyedül a szilva termelői ára emelkedett. Az árak csökkenése a kedvező terméseredményekkel magyarázható. Az idén több kajszi, illetve őszibarack és nektarin (40-50 ezer tonna) termett, mint 2012-ben.

3. táblázat: A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		Változás (százalék)
		2012. január-augusztus	2013. január-augusztus	
Étkezési búza	HUF/tonna	60 146	51 793	86,1
Takarmánykukorica	HUF/tonna	50 462	58 022	115,0
Napraforgó-mag (ipari)	HUF/tonna	118 124	133 253	112,8
Repcemag	HUF/tonna	138 744	112 721	81,2
Vágósertés (valamennyi kategória)	HUF/kg hasított meleg súly	460,9	489,9	106,3
Vágócsirke	HUF/kg élőszűly	259,7	297,0	114,4
Nyers tehéntej ^{a)}	HUF/kg	86,8	92,4	106,4

^{a)} január-július

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: Néhány termék feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		Változás (százalék)
		2012. január-augusztus	2013. január-augusztus	
Finomliszt	HUF/kg	83,2	90,5	108,7
Napraforgóolaj, palackozott	HUF/liter	289,5	302,5	104,5
Sertés comb, csont nélkül	HUF/kg	834,0	898,5	107,7
Friss csirke egészben	HUF/kg	454,4	494,6	108,8
Étkezési tojás	HUF/darab	24,1	20,7	85,6
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	HUF/liter	132,2	138,0	104,4
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	HUF/liter	140,1	146,0	104,2
Trappista sajt	HUF/kg	1 022,0	1 134,2	111,0

Forrás: AKI PÁIR

5. táblázat: **Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a Budapesti Nagyban Piacon** HUF/kg

Megnevezés	2012. 25-37. hét	2013. 25-37. hét	Változás (százalék)
Őszibarack	326	296	90,9
Nektarin	294	290	98,9
Kajszi	480	435	90,5
Málna	1006	984	97,9
Szilva	207	210	101,6
Burgonya	63	106	168,3
Sárgarépa	138	117	84,8
Petrezselyemgyökér	515	439	85,2
Vöröshagyma (barna héjú)	85	123	144,7
Sárgadinnye	171	210	122,8

Forrás: AKI PÁIR

6. táblázat: **Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára 2013. 38. héten**

Megnevezés	Fogyasztói piacok							Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: szeptember 17.)		
	Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Lehel téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Debrecen	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Metro-Budaörs
Élő ponty	1 050	1 050	950	1 050	1 080	1 010	1 099	1 159	1 199	1 040
pontyszelet	1 600	1 680	1 800	1 590	1 750	1 740	2 000	1 749	1 999	1 692
Friss bőrös afrikai harcsa filé	2 600 ^{a)}	-	2 300	2 290	-	2 285 ^{a)}	2 099	2 499 ^{a)}	2 299	1 650 ^{a)}
busa törzs	-	960	600	1 190	-	940	1 100	958	949	951
busa szelet	750	920	1 000	890	1 250	1 100	1 200	919 ^{b)}	949	1 027
lazac filé	4 200	4 800	3 300	4 400	-	3 810	3 999	3 798 ^{b)}	3 799	3 299 ^{b)}

^{a)} Nyúzott ^{b)} Akciós ár

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

7. táblázat: **Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agráröllő**

az előző év azonos időszaka = 100 százalék

Megnevezés	2011	2012	2013
	január-június		
Vetőmag	108,2	106,7	105,8
Energia	113,5	108,9	97,6
Műtrágya	130,2	117,3	97,4
Növényvédő szerek	100,3	108,3	103,8
Állatgyógyászat	102,5	103,8	105,2
Takarmány	139,6	99,8	122,5
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	141,4	100,6	112,8
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	115,9	105,2	106,4
Agráröllő (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	122,0	95,6	106,0

Forrás: KSH

A KSH közlése szerint 2013. január–júniusban a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai az előző év azonos időszakához viszonyítva 6,4 százalékkal nőttek, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 7,1, és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 1,8 százalékos növekedéséből tevődött össze.

A folyó termelőfelhasználáson belül a takarmányárak nőttek a legnagyobb mértékben 2013 első félévében (22,5%-kal), ezen belül az egyszerű takarmányok ára 26,8, a keveréktakarmányok ára pedig 19,5 százalékkal volt magasabb, mint egy évvel ezelőtt. A műtrágyák ára 2013. január–júniusban 2,6 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A csökkenés jelentősebb volt az összetett műtrágyáknál (4,6%), az egyszerű műtrágyák ára 1,7 százalékkal volt alacsonyabb. A mezőgazdasági felhasználású energia ára átlagosan 2,4 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest, ezen belül az üzemanyagok ára 2,2 százalékkal esett vissza, míg a kenőanyagok ára 4,6 százalékkal emelkedett. A növényvédő szerek és az állatgyógyászati készítmények árai is nőttek: az előbbinél 3,8, az utóbbinál

5,2 százalékkal voltak magasabbak az árak, mint az előző év azonos időszakában. A mezőgazdasági beruházásokon belül a mezőgazdaságigép-beruházások árának 2,2, illetve az épületberuházások árának 1,4 százalékos emelkedése figyelhető meg.

A mezőgazdasági termelőiár-index és ráfordításiár-index hányadosa az agráröllő. E mutató értéke 2013 első félévében 106 százalék volt, azaz 2012 azonos időszakához viszonyítva a mezőgazdasági termelői árak nagyobb mértékben emelkedtek, mint a ráfordítási árak.

Kiskereskedelem

A KSH „Gyorstájékoztatója” szerint 2013. júniusban az előzetes adatok szerint 0,4 százalékkal mérséklődött a kiskereskedelmi forgalom naptárhátástól megtisztított volumene az előző év azonos időszakához képest. Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem esetében 1,8, a nem élelmiszer-kiskereskedelemben 0,5 százalékkal csökkentek az eladások, míg az üzemanyag-kiskereskedelemben 2,4 százalékkal emelkedett az értékesítés volumene.

Az országos kiskereskedelmi üzlethálózat, valamint a csomagküldő és internetes kiskereskedelem forgalma folyó áron 2013. júniusban 694 milliárd forint volt, 3 milliárd forinttal több, mint egy évvel korábban.

2013. júniusban az országos kiskereskedelmi forgalom közel fele az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletekben (45,9%), több mint egyharmada (35,6%) a nem élelmiszer-kiskereskedelemben, a fennmaradó 18,5 százalékkal pedig az üzemanyagtöltő állomások hálózatában realizálódott.

Az élelmiszer-kiskereskedelemben belül a forgalom döntő hányadát (90,3%) az élelmiszer jellegű vegyes üzletek adták, ahol az értékesítés volumene 1,5 százalékkal csökkent, miközben az élelmiszer-, ital-, dohányáruszaküzleteké 4,7 százalékkal volt kevesebb, mint 2012. júniusban.

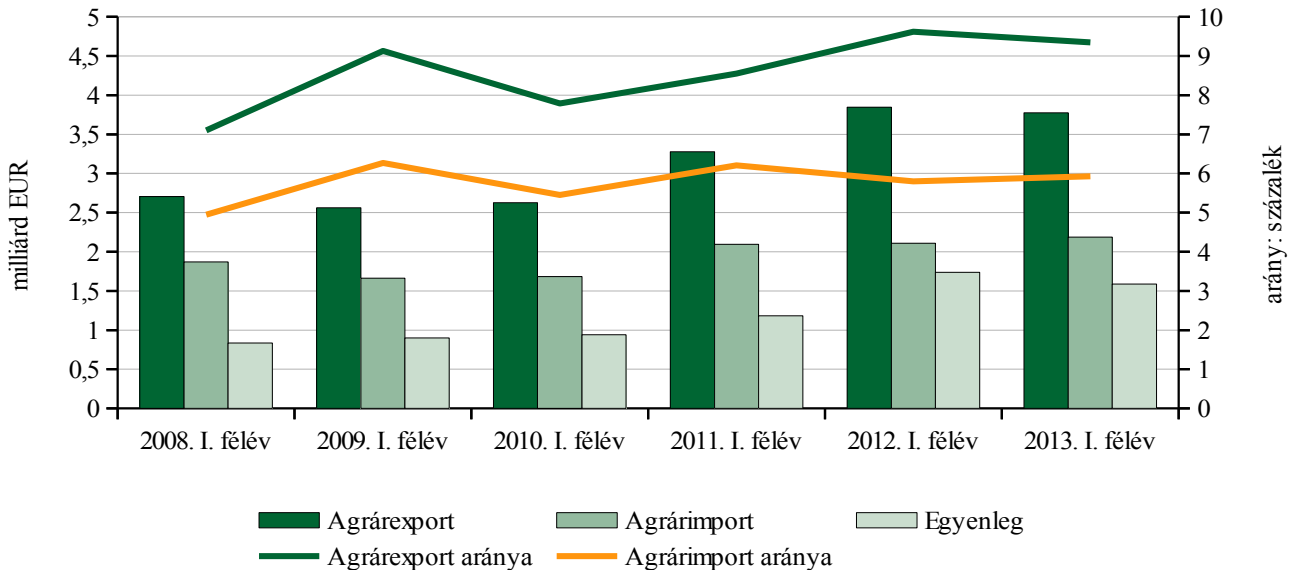
Külkereskedelem

2013 első félévében a mezőgazdasági- és élelmiszeripari termékek kivitelének értéke 3776 millió eurót, behozatalának értéke 2187 millió eurót tett ki. A kivitel értéke 2 százalékkal elmaradt a 2012. első félévi értéktől, míg a behozatalé 4 százalékkal meghaladta azt. Az ag-

rár-külkereskedelem aktívuma 1589 millió euró volt, 148 millió euróval, 9 százalékkal alacsonyabb, mint a bázis időszakban.

A nemzetgazdasági exportból a mezőgazdasági- és élelmiszeripari termékek 9,3 százalékos részesedése 0,3 százalékkal, míg az import 5,9 százalékos részesedése 0,1 százalékkal alacsonyabb, mint egy évvel korábban.

5. ábra: Az agrár külkereskedelem alakulása

Forrás: KSH adatok alapján az AKI Statisztikai Osztályán készült összeállítás

Az agrár-külkereskedelmi forgalom 86 százalékát az EU-27 belső piacán bonyolítottuk. A régi tagállamok részesedése 52, az új tagállamoké 34 százalék volt. Az EU tagországaiba irányuló agrárkivitel értéke 3 százalékkal csökkent, a behozatalé 5 százalékkal nőtt, az egyenleg 1074 millió eurós értéke 15 százalékkal alacsonyabb, mint 2012 első félévében volt. A régi EU tagállamokba irányuló kivitel értéke nem érte el az egy évvel korábbit, míg az import 5 százalékkal nőtt. Az új tagállamokba irányuló kivitel értéke 5 százalékkal csökkent, az import 7 százalékkal nőtt.

Az EU-n kívüli országokkal folytatott agrár-külkereskedelmünk egyenlege 10 százalékkal javult, miután az export értéke 4 százalékkal nőtt az import értéke pedig 13 százalékkal csökkent.

Az exportérték csökkenését elsősorban a kukorica kivitel jelentős visszaesése váltotta ki 2013. első félévben, de a repce, a napraforgó, valamint a cukor export is sokkal kevesebb volt, mint a bázis időszakban. Ezzel szemben a búza, a napraforgómag olaj és az etilalkohol exportértéke mutatta a legnagyobb növekedést a vizsgált időszakban. Az importoldalon a termékcsoportokat vizs-

gálva nincsenek kiemelkedő változások, a napraforgómag behozatali értéke nőtt a leginkább és a cukor importértéke csökkent a legjobban.

Agrár-kivitelünk erősen koncentrált. Az exportárbevétel 50 százalékát öt, 90 százalékát húsz országba történő szállítás révén érték el. Az első 5 legfontosabb célország az elmúlt 2 évhez hasonlóan Németország, Románia, Szlovákia, Olaszország és Ausztria. Németország és Románia részesedése a teljes exportbevételből 12-13 százalék, Szlovákia, Olaszország és Ausztria esetében 8-9 százalék. Németországba 3 százalékkal nőtt az exportunk, ezzel ellentétben a másik négy országba 5-12 százalékkal csökkent a kivitelünk a bázis időszakhoz képest.

Az exportnál is koncentráltabb az import. Az agrárimportunk közel kétharmad része öt országból érkezett 2013 első félévében. Legjelentősebb szállítónk, hagyományosan Németország, 20 százalékos részesedéssel rendelkezik. Lengyelország, Szlovákia, Ausztria, Hollandia részesedése 9-12 százalék.

A műtrágya értékesítés alakulása 2013. I. félévben

2013 I. félévében a közvetlenül mezőgazdasági termelők részére értékesített műtrágya mennyisége 806 ezer tonna, értéke 75 milliárd forint volt. Az értékesített mennyiség és az érték csaknem 20 százalékkal több, mint 2012 I. félévében. A vizsgált időszakban az árak 2,6 százalékkal mérséklődtek 2012 I. félévéhez képest.

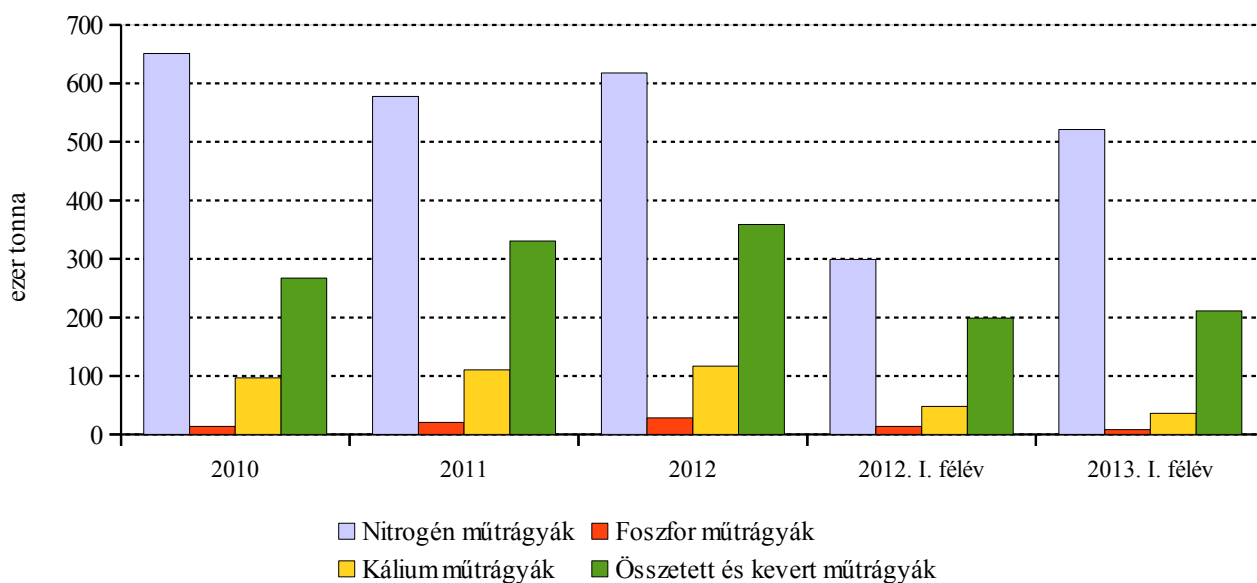
Az összefoglaló készítésének időpontjában rendelkezésre álló külkereskedelmi adatok alapján 2013 első félévében összesen 777 ezer tonna volt az import műtrágya, amelyből 521 ezer tonna volt az egyszerű nitrogén, 8,4 ezer tonna a foszfor, 36 ezer tonna a kálium és 211 ezer tonna az összetett műtrágya. A teljes mennyiség 39 százalékkal nőtt, ezen belül az egyszerű nitrogén műtrá-

gya 74 százalékkal, az összetett műtrágya 6 százalékkal emelkedett 2012 első hat hónapjához képest, de az egyszerű foszfor műtrágya 39 százalékkal, az egyszerű kálium műtrágya mennyisége pedig 25 százalékkal kevesebb volt, mint a bázis időszakban.

Az import átlagár alacsonyabb volt, mint egy évvel korábban. Az egyszerű nitrogén műtrágyák esetében 17 százalékkal, az összetett műtrágyák esetében kevésbé erősen, 4 százalékkal mérséklődött az átlagár.

A műtrágyaexport 2013. első félévben összesen 249 ezer tonna volt, amelynek 86 százaléka (213 ezer tonna) az egyszerű nitrogén, 2 százaléka (4,5 ezer tonna) az egyszerű kálium és 12 százaléka (31 ezer tonna) az összetett műtrágya. Az exportra szállított egyszerű nitrogén műtrágya átlagára 8,5 százalékkal, az összetett műtrágyák exportára átlagosan 13 százalékkal csökkent.

6. ábra: Az import műtrágya mennyiségének alakulása

Forrás: AKI Statisztikai Osztály adatgyűjtése alapján

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap főbb agrárgazdasági híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

Napi húszezer érdeklődő és sok díj az OMÉK-on

A rendezvényen 750 kiállító mintegy 45 ezer négyzetméteren vonultatta fel kínálatát. Az árumustrát mintegy százezren tekintették meg, és a szakmai programok is jelentős számú résztvevőt vonzottak. A 76. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásárra (OMÉK). Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter, az OMÉK kapcsán több elismerést is átadott. A Miniszteri Nagydíjat a Favory XXVII-11 mén nyerte. Az OMÉK Közönségdíjat az idén a Debreceni Csoport Kft. a megújult, eredetvédett, bükkfán füstölt csabai vastagkolbászárt, valamint a Kocsis Manufaktúra Kft. a citromfüvel és levendulával csíkozott szamócalekvár termékéért kapta meg. A legkedveltebb borvidéki település Hajós volt, ezért a vidékfejlesztési miniszter a „Koccintás - Legkedveltebb Borvidéki Település Magyarországon 2013” díjat adta át a Hajós-Bajai borvidéken lévő település képviselőjének.

Mérsékelt érdeklődés mellett folyik az állami búzafelvásárlás

Még mindig tart az állami tulajdonú TIG Nonprofit Kft. gabonafelvásárlási akciója. A cég nem találkozott tömeges felajánlással a gazdák vagy a felvásárlók részéről, a beszerzés üteme lassabb az előre tervezettnél. A Vidékfejlesztési Minisztérium nyáron mintegy 30 ezer tonna gabona felvásárlására adott engedélyt a társaságnak a termelők megsegítése érdekében. A TIG a fizikai piacon kialakult árakat kínálja a termelőknek: a malmi minőségű búzáért tonnánként 44 ezer forintot fizet, amit az őstermelőknek még kiegészít a kompenzációs felárral, így ők 49 ezer forintos tonnánkénti árra számíthatnak. Ez utóbbi kedvezőbb, mint a jelenlegi piaci vagy tőzsdei ár. A tervek szerint még az idén elindítanak egy kukoricafelvásárlási akciót is és más termény vásárlása sem kizárt.

Folytatódik az iskolagyümölcs-program

Folytatódik 2013/2014-es tanévben is az uniós társfinanszírozású országos program. Ennek célja, hogy elősegítse a gyerekek zöldség- és gyümölcsfogyasztását, ezáltal hozzájárulva az egészséges táplálkozási szokások kialakulásához, az elhízás elleni küzdelemhez, valamint az ezekkel összefüggésben kialakuló betegségek megelőzéséhez. Az idén az alsó tagozatosok mellett már

az ötödik és hatodik évfolyamon tanulók is részt vehetnek a kezdeményezésben. Az intézmények egyszerűbben igényelhetik a termékeket, valamint a hatóságok és a beszállítók adminisztrációs terhei is jelentősen csökkentek. A 2009-ben indult egészségmegőrző programhoz évről-évre egyre több iskola csatlakozik. Ennek köszönhetően csaknem 535 ezer tanuló jut friss gyümölcshöz. A program keretében a gyermekek átlagosan kétnaponta kapnak legalább kétféle, magyar termelőtől származó gyümölcsöt.

Főként állattartó telepeket korszerűsítene

Állattartó telepek korszerűsítésére jut a legtöbb forrás Csongrád megyében az Európai Unió 2007 és 2013 közötti költségvetéséből. Ebben az uniós költségvetési ciklusban mintegy 1400 milliárd forintnyi támogatás áll Magyarország rendelkezésére mezőgazdasági és vidékfejlesztési célokra. Csongrád megyében közel 9100 nyertes több mint 53 milliárd forintnyi támogatásban részesült.

A régiók nagy részéhez hasonlóan a legtöbb forrás itt is az állattartó telepek korszerűsítésére jutott. Jelentősek voltak a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához (2,6 milliárd forint), a kertészetek korszerűsítéséhez (5,9 milliárd), az önálló, építéssel nem járó gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez (2,8 milliárd) nyújtandó támogatások, vagy az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (8,1 milliárd) is.

Az állami erdőgazdaságok pozitív adózás előtti eredményt értek el

Míg 2010-ben több állami erdőgazdaság is veszteséggel zárta az évet, addig az elmúlt két évben mind egyik társaság pozitív adózás előtti eredményt ért el.

A tudatos kormányzati tevékenység és a megváltozott vagyongazdálkodási szemlélet tette lehetővé az erdőkben rejlő adottságok hatékonyabb kiaknázását.

Az elmúlt három évben az állami erdőgazdaságok több mint két és fél ezer kilométer hosszan létesítettek erdei utakat.

Támogatás igényelhető sertés törzstenyészetek fejlesztésére

Vissza nem térítendő támogatási kérelem adható be postai úton az MVH-hoz tenyésztés, sertés üzemi mérleg, számítógép, és a sertés mesterséges termékenyítéshez szükséges laboratóriumi eszköz beszerzéséhez, szeptember 30-tól október 15-ig.

A támogatás forrása 98 millió forint keretösszeg. Támogatás állattartónként a 2013. évre vonatkozóan egy alkalommal nyújtható. Az MVH a támogatási kérelmeket a benyújtásuk sorrendjében bírálja el. A benyújtási sorrendet a kérelem teljessé válásának időpontja határozza meg. Az azonos napon benyújtott kérelmeket a támogatási összeg szerint növekvő sorrendben kell elbírálni. A kifizetési kérelmet az MVH részére, a támogatási döntésben jóváhagyott beszerzés megvalósítását követően, de legkésőbb a támogatási döntés kézhezvételétől számított 120 napon belül kell benyújtani.

Két év börtönt is kaphatnak az orvhalászok

Szeptember 1-jén életbe lépett a halgazdálkodást szabályozó új törvény, amelynek egyik fontos célja az orvhalászat visszaszorítása. Ebben sokat segít az is, hogy az új Btk. jogszabály bűncselekménynek minősíti az orvhalászatot, ami segíthet rendet teremteni a nemzeti kincsként számon tartott balatoni, tiszai, dunai élővilág megóvásában. A szigorú új jogszabály szerint, akár két év börtönt is kaphat a zavarosban halászó bűnöző. Az éttermeknek fogási tanúsítvánnyal kell igazolniuk, honnan származik a feltálalt hal.

Együtt könnyebb: milliárdok a termelői csoportoknak

Összesen mintegy 2,1 milliárd forintot fizet 142 termelői csoportnak a következő hetekben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) az idén benyújtott kifizetési kérelmekre. A termelői csoportok támogatására szolgáló uniós források a gazdálkodói szervezettség növelését célozzák. A kifizetési kérelmek adminisztratív ellenőrzését és jóváhagyását az MVH folyamatosan végzi. Azok a termelői csoportok, amelyek VM-elismeréssel rendelkeznek és még nem nyújtottak be támogatási kérelmet, szeptember 1-30. között tehetik ezt meg az MVH-nál. A támogatásra jogosult ügyfelek a következő évi kifizetési kérelmeket 2014. június 1. és 30. között nyújthatják be.

Veszprém megyében több mint ötezer gímszarvas kilövését tervezik

Az állomány stabil, a vadászok pedig abban bíznak, hogy az idén jobb lesz az agancsok minősége. Az előző évek tapasztalata alapján az idény vége felé a vadászatra jogosultak ismét kérelmezik majd a lelövési terv emelését, amelynek aránya a 10-15 százalékot is elérheti. A szeptember elején kezdődött gímszarvas vadászati szezonban a bögési időszakban várhatóan 500 bika kerül elejtésre, főként külföldi bér- és vendégvadászok által. A fennmaradó állomány pedig a bögési szezont követően, télen kerül terítékre. Valószínűleg, az idén a trófea minősége jobban alakul az előző szezonhoz képest, mivel az agancs-felrakás időszakában – tavasszal és nyár elején – megfelelő volt az időjárás, és ebből adódóan elegendő mennyiségű és minőségű táplálékot találtak maguknak a gímbikák.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, háttéranyagok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

A nemzedékváltás kérdései a mezőgazdaságban

Magyarországon – sok más uniós tagországhoz hasonlóan – is egyre sürgetőbb kérdés a mezőgazdasági tevékenységgel felhagyni készülő gazdaságvezetők utánpótlásának megoldása, amelynek elhúzódása a gazdálkodás folytonosságát, ezzel az agrárgazdaság stabil működését veszélyeztetheti. Az Agronaplóba készült elemzés rámutat arra, hogy a gazdálkodói réteg „fiatalítása” nem csak a statisztikai értelemben vett korstruktúrát javítja, de a gazdaság versenyképességének innovációra alapozott fokozásának érvényesítését is szolgálja. Megállapítja, hogy Magyarországon a családi munkaerőre alapozott gazdaságokban csak részben hagyható a nemzedékváltás a természetes folyamatokra. Az idősebbek ragaszkodása a tulajdonhoz, illetve a gazdaság ügyeinek irányításához fékezi a fiatalabb generáció fejlesztési lehetőségeinek kihasználását. A hazai és uniós törekvések egyaránt a fiatalok mezőgazdasági tevékenységének ösztönzése irányába mutatnak. A KAP 2014-2020 közötti időszakában a nemzedékváltás zökkenőmentes megvalósulását az I. és II. pillér is külön támogatja. A források hatékony felhasználásához azonban elengedhetetlen a fiatal generáció szakmai felkészítése, folyamatos információellátásának, tapasztalatszerzési lehetőségeinek biztosítása.

A bioüzemanyagok gyártásának hatása a földhasználatra és a takarmánypiacra Magyarországon

A bioüzemanyagok előállításáról, az alapanyagok termelésének földhasználati hatásairól, felhasználásuk támogatásáról és szabályozásukról élénk vita zajlik jelenleg az EU döntéshozó fórumain. Várhatóan egyaránt módosul a termékpályát szabályozó Megújuló Energia Irányelv (2009/28/EK) és az Üzemanyagok Minőségéről szóló Irányelv (98/70/EK). A tervezett módosítás értékeléséhez elengedhetetlen felmérni, hogy milyen hatással lenne a magyar földhasználatra és a takarmánypiacra,

ha Magyarország az eredeti szabályozás szerint jár el a bioüzemanyagok előállítása és felhasználása terén.

A jó mezőgazdasági adottságoknak és mezőgazdasági szerkezethez igazodó tervezésnek köszönhetően Magyarországon a 10 százalékhoz szükséges mennyiségű bioüzemanyag a jelenleg exportált termékek egy részének feldolgozásával 2020-ban előállítható lenne, az a termelés oldaláról nem ütközne akadályokba. A termelés sem a földhasználatban, sem a rendelkezésre álló takarmánybázisban nem okozna jelentős változást. A földdel nem rendelkező állattartók számára a takarmánygabonák várhatóan a világpiaci árakon továbbra is elérhetőek lennének. Az Európai Bizottság elemzése szerint a takarmányozás szempontjából meghatározó gabonafélék világpiaci árát az EU bioüzemanyag politikája csak kissé befolyásolná, jelentősebben emelné azonban a nagy mennyiségben importált olajos magvak és a növényi olajok világpiaci árát.

A Közös Agrárpolitika

A Közös Agrárpolitika (KAP) jövőjéről és az Európai Unió 2014-2020 közötti költségvetéséről 2013. június végén sikerült megállapodni. Magyarország a 2014-2020 közötti időszakban összesen 10,97 milliárd euró (2011. évi árakon) uniós forrást költöthet a mezőgazdaság támogatására. Ebből a közvetlen támogatások 7,90 milliárd eurót, a vidékfejlesztési kifizetések 3,07 milliárd eurót tesznek ki. Magyarország tehát az EU közvetlen támogatási forrásainak 3 százalékát (2013-ban 2,9 százalékát), míg 2. pilléres forrásainak 3,7 százalékát (2013-ban 4,0 százalékát) használhatja fel.

A KAP új közvetlen támogatási rendszere a tagállamok számára – a sokat hangoztatott egyszerűsítéssel szemben – minden korábbinál bonyolultabb ország- és régióspecifikus támogatási rendszerek kialakítását teszi lehetővé.

Az új rendszer alkalmazásához szükséges fontosabb döntési lehetőségek közül nagy jelentősége lehet a kiegészítő átalánytámogatással kapcsolatos döntéseknek (redistributive payment), amennyiben Magyarország nem vezeti be a közvetlen kifizetések korlátozását (*cap-ping*). Az új rendszer a magyar agrárpolitika törekvései-

hez megfelelő eszközöket kínál. Az AKI szerint a kisgazdaságok egyszerűsített támogatását a közvetlen támogatásra jogosultak 55-60 százaléka preferálná. Az érintett gazdálkodói kör 70-80 millió euróval (gazdaságonként átlagosan 720-755 euróval) több támogatáshoz juthat, mint az egyéb közvetlen támogatások igénylése esetén. Magyarország, a kiegészítő átalánytámogatás nagyságának függvényében, az összes 1. pilléres forrás 27-48 százalékát fordíthatná az alap-, illetve a SAPS támogatásra. A 2020-ig terjedő időszakban hektáronként 70-130 euró alap-, illetve SAPS támogatással számoltunk. A közvetlen támogatások 15 százalékának termeléshez kapcsolása nem csak az állattartás jelenleg termeléshez kapcsolt támogatásainak kiváltására, de más ágazatok (pl. kertészet) támogatottságának növelésére is lehetőséget ad.

A foglalkoztatás alakulása a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági foglalkoztatás mérése sokféle szempont szerint végezhető el, ezért többféle, egymástól jelentősen különböző adat is létezik a statisztikák között. Az intézményi munkaerő statisztika az alkalmazásban lévő munkaerőt méri fel, a lakossági statisztikában pedig már minden jövedelemszerző tevékenység benne van, így az önfoglalkoztató termelők és a saját fogyasztás mellett eladásra termelő mellékállású termelők is. Az intézményi munkaerő statisztika a mezőgazdaságban alkalmazottak csökkenését, a lakossági munkaerő felmérés a mezőgazdasági foglalkoztatás növekedését mutatja.

Az intézményi munkaügyi statisztika szerint a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászati ágazatban az alkalmazásban állók létszáma 2008 és 2012 között 7,6 százalékkal (6,4 ezer fővel) csökkent. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók létszáma 9,5 százalékkal (7,3 ezer fővel) csökkent, ellenben a nem teljes munkaidőben alkalmazásban állók létszáma 11,6 százalékkal, 876 fővel bővült 2008 és 2012 között.

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászati ágazatban foglalkoztatottak létszáma a lakossági munkaügyi statisztika szerint 2008 és 2012 között 18,4 százalékkal (31 ezer fővel) bővült. Az intézményi munkaügyi statisztikával szemben tehát itt 2011-re vonatkozóan erőteljes foglalkoztatás bővülést látunk. A lakossági munkaerő felmérés szubjektív elemeket is tartalmazhat, sok esetben a közmunkaprogramokban végzett nem kifejezetten mezőgazdasági tevékenységet is ide értik, ezért az itt kimutatott növekedés fenntartásokkal kezelendő.

A mediterrán országok és Magyarország legkisebb gazdaságainak összehasonlítása

Az elemzés áttekintést ad a kiválasztott mediterrán országok – Spanyolország, Olaszország, Portugália, Görögország – és Magyarország legkisebb, mezőgazdasági tevékenységet folytató, 2000 eurónál kevesebb Standard Termelési Értéket (STÉ) előállító gazdaságairól. Bár számuk a technológiai fejlődésnek és a birtokkoncentrációnak köszönhetően folyamatosan csökken, gazdasági súlyuk csekély, meglétük, tevékenységük több szempontból is nagyon fontos, gondoljunk csak a természeti táj gondozásában és a vidéki népesség megtartásában játszott szerepükre.

A mediterrán országokban átlagosan az összes gazdaság mintegy harmada, Magyarországon kétharmada tartozik az általunk vizsgált kategóriába, azaz 2000 eurónál kevesebb STÉ-t termel egy év alatt. A vizsgált gazdaságok az adott ország mezőgazdasági területének alig néhány százalékát művelik, az állatállomány elhelyezhető részét tartják, jellemzően önellátásra termelnek, de a foglalkoztatásban – talán túlzás nélkül mondhatjuk – nélkülözhetetlenek. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak nem csekély része (Spanyolországban 8 százaléka, Portugáliában 25 százaléka) ezen gazdaságokhoz kötődik. Hazánkban különösen magas ez az arány, hisz a mezőgazdaságban végzett munka 40 százaléka a legalacsonyabb termelési értéket előállító gazdaságokban történt 2010-ben.

Magyarországon a „legkisebb” gazdaságok 92 százaléka rendelkezik mezőgazdasági területtel, közel 70 százalékuk művel konyhakertet, ültetvénye is több mint harmaduknak van. A gazdaságok fele használ szántót, ahol leggyakrabban gabonát, ezen belül kukoricát termelnek. A gazdaságok 12 százalékában, azaz minden nyolcadik gazdaságban találkozhatunk burgonyatermeléssel. Ugar Magyarországon kevésbé gyakran fordult elő, mint a mediterrán országokban, itthon a legkisebb gazdaságok 7 százalékában volt 2010-ben.

A 2000 eurónál kisebb standard termelési értéket előállító gazdaságok körében az állattartás országonként nagyon eltérő. A legkisebb gazdaságok mindössze 3 százaléka tart állatot Olaszországban, 54 százaléka Portugáliában. Görögországban 21 százalék, Spanyolországban 13 százalék az arányuk. Magyarországon a vizsgált körbe tartozó gazdaságok közel kétharmadában van állat, leginkább tyúkot, sertést tartanak.

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlítását teszi lehetővé. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

8. táblázat: **A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban**

Év	A mezőgazdaság részaránya			Élelmiszeripari termékek, ital, dohányáru részaránya	
	GDP-termelésben	beruházásban	foglalkoztatottságban ^{a)}	fogyasztásban ^{b)}	exportban ^{c)}
	folyó áron, %		%	folyó áron, %	
2010	3,0	4,8	4,5	24,0	6,9
2011	3,8	5,6	4,9	24,5	7,5
2012 ^{d)}	3,2	5,8	5,2	..	8,2

^{a)} A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

^{b)} A háztartások hazai fogyasztási kiadásaiból.

^{c)} SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

^{d)} Előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

9. táblázat: **Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint**

Megnevezés	2011		2012		2013	
	április-június					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	181,9	104,7	203,3	111,8	202,0	99,4
Ipar	1 171,8	101,1	1 151,9	98,3	1 158,5	100,6
Élelmiszeripar	122,0	96,8	119,7	98,1	128,4	107,3
Nemzetgazdaság	3 808,8	100,8	3 876,2	101,8	3 931,4	101,4

Forrás: KSH

10. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
millió HUF			
2009			
Nemzeti támogatások	-	120 280	120 280
EU társfinanszírozású támogatások	144 055	46 963	191 018
Közvetlen EU kifizetések	320 133	-	320 133
Összesen	464 188	167 243	631 431
2010			
Nemzeti támogatások	-	53 650	53 650
EU társfinanszírozású támogatások	116 417	40 013	156 430
Közvetlen EU kifizetések	283 772	-	283 772
Összesen	400 189	93 663	493 852
2011			
Nemzeti támogatások	-	64 914	64 914
EU társfinanszírozású támogatások	149 194	54 327	203 521
Közvetlen EU kifizetések	194 358	-	194 358
Összesen	343 552	119 241	462 793
2012			
Nemzeti támogatások	-	71 394	71 394
EU társfinanszírozású támogatások	169 257	61 338	230 595
Közvetlen EU kifizetések	347 991	-	347 991
Összesen	517 248	132 732	649 980
2013. évi aktuális előirányzat			
Nemzeti támogatások	-	77 469	77 469
EU társfinanszírozású támogatások	272 086	35 693	307 779
Közvetlen EU kifizetések	440 330	-	440 330
Összesen	712 416	113 162	825 578
2013. I. negyedévi kifizetés			
Nemzeti támogatások	-	16 409	16 409
EU társfinanszírozású támogatások	49 292	6 466	55 758
Közvetlen EU kifizetések	176 332	-	176 332
Összesen	225 624	22 875	248 499

Forrás: VM adatok alapján AKI szerkesztés

11. táblázat: **Földterület művelési ágak szerint**

ezer hektár

Megnevezés	2010	2011	2012
Szántó	4 322	4 322	4 324
Gyümölcsös	94	92	93
Szőlő	83	82	82
Gyep	763	759	759
Mezőgazdasági terület	5 343	5 337	5 338
Erdő	1 913	1 922	1 928
Nádas	65	65	66
Halastó	36	35	37
Termőterület	7 356	7 360	7 368
Művelés alól kivett terület	1 947	1 944	1 935
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303

Forrás: KSH

12. táblázat: **Őszi vetésterület**

ezer hektár

Megnevezés	2010	2011	2012
Őszi vetés összesen	1 581	1 684	1 659
Gabonafélék vetése	1 323	1 411	1 462
ebből: búza	996	1 073	1 097
durumbúza	10	10	13
rozs	35	37	36
tritikálé	110	114	120
őszi árpa	172	178	196
Repce	258	272	197

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

13. táblázat: Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/hektár		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Gabonafélék	5 299	5 690	5 649	4,7	5,1	..
ebből: búza	3 745	4 107	4 013	3,7	4,2	4,2
árpa	944	988	989	3,4	3,8	3,5
Szántóföldi növények						
Burgonya	488	600	560	20,4	25,9	25,5
Cukorrépa	819	856	740	59,1	56,5	41,8
Szója	85	95	97	2,3	2,3	2,8
Napraforgó	970	1 375	1 270	1,9	2,4	2,1
Kukorica	6 988	7 992	4 421	6,5	6,5	3,9
Silókukorica és csalamádé	2 254	2 390	1 898	26,6	25,0	19,2
Zöldségfélék						
csemegekukorica	304	369	309	14,3	15,7	13,6
paradicsom	51	74	51	36,2	50,3	48,0
zöldpaprika	25	25	21	15,8	16,6	14,5
vöröshagyma	41	58	47	18,5	20,6	23,6
Gyümölcs						
őszibarack	54	43	24	9,0	7,8	4,4
alma	497	265	557	15,3	8,9	18,2
körte	20	18	14	8,7	7,4	5,7
szőlő	399	545	391	5,2	7,4	5,5

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

14. táblázat: **Műtrágya értékesítés alakulása**

Megnevezés	2010	2011	2012
Műtrágya hatóanyagban, ezer tonna	385	413	438
Ebből: nitrogén	281	302	313
foszfor	46	51	59
kálium	58	60	66
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	72	77	83
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	84	90	96

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

15. táblázat: **Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig**

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, hektár			Megöntözött alapterület, hektár			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Szántó	133 400	156 326	150 805	25 559	60 426	78 747	30 260	80 880	122 117
Gyümölcsös	12 022	12 672	11 796	1 743	5 582	5 832	1 086	5 650	5 090
Szőlő	385	406	406	6	26	24	4	26	24
Gyep	2 301	6 518	2 105	135	1 637	54	61	560	10
Halastó	10 317	12 489	15 416	8 597	8 885	11 520	54 161	67 450	85 230
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	10 609	12 965	13 479	612	2 880	3 514	308	8 895	5 264
Összesen	169 034	201 376	194 041	36 652	79 436	99 692	85 880	163 461	217 735

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

16. táblázat: Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak ^{a)}		
	2011. I. félév	2012. I. félév	2013. I. félév
Kerekes traktorok	734	830	793
Gabonakombájnok	92	138	136
Önjáró rakodók	96	101	143
Talajművelőgépek	1 273	1 592	1 563
ekék	83	113	139
tárcsás talajművelők	140	182	172
magágykészítők	167	255	312
Vető- és ültetőgépek	268	417	525
gabonavető gépek	38	46	70
kukoricavető gépek	173	316	386
Tápanyag-visszapótlási gépek	396	552	543
műtrágyaszóró gépek	362	484	519
Növényvédő és -ápoló gépek	606	706	779
szántóföldi permetezőgépek	216	270	309
Betakarítógép adapterek	64	74	74
kukorica csőtörő adapterek	23	29	16
napraforgó betakarító adapterek	21	27	20
Szálaskarmány betakarítók	499	510	880
fűkaszák	331	327	442
rendkezelők, rendterítők	137	165	364
Bálázók	178	157	205
Mezőgazdasági pótkocsik	125	174	224

^{a)} Használtgép értékesítés, viszonteladás és külföldi – EU-s és EU-n kívüli – eladás nélkül.

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

17. táblázat: Magyarország állatállománya

Megnevezés	ezer darab					
	2010		2011		2012	
	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.
Szarvasmarha	706	681	692	694	733	753
Ebből: tehén	315	309	327	327	335	336
Sertés	3 208	3 168	3 142	3 025	2 913	2 956
ebből: anyakoca	228	219	220	210	205	198
Juh	1 204	1 181	1 150	1 081	1 168	1 147
ebből: anyajuh	864	844	828	821	839	836
Ló	68	65	77	74	77	76
Tyúk	39 428	31 848	37 947	32 865	34 692	30 075
ebből: tojó	12 005	12 571	10 764	11 743	10 268	12 077
Liba	3 028	1 384	3 558	1 187	3 333	1 082
Kacsa	5 547	5 813	5 294	4 436	4 520	4 242
Pulyka	3 637	3 168	3 222	2 999	3 150	2 799

Forrás: KSH

18. táblázat: Magyarország teljes haltermelése

Megnevezés	tonna							
	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Természetesvízi zsákmány		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2010	18 559	12 306	2 115	1 938	6 216	6 006	26 890	20 251
2011	20 250	14 281	2 336	2 067	7 047	6 790	29 633	23 138
2012	19 111	13 163	2 349	1 970	6 717	6 294	28 177	21 427

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, HAKI

19. táblázat: Becsült vadállomány

Megnevezés	ezer darab		
	2011	2012	2013
Gímszarvas	94,1	96,4	101,6
Dámszarvas	30,5	33,2	32,7
Őz	355,7	365,6	375,0
Muflon	11,5	12,3	13,2
Vaddisznó	105,8	109,8	120,2
Mezei nyúl	454,5	497,2	479,8
Fácán	612,8	678,8	611,1
Fogoly	24,8	22,8	17,7

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

20. táblázat: **Vadállomány hasznosítás, teríték**

	ezer darab		
Megnevezés	2010	2011	2012
Gímszarvas	41,1	47,7	49,5
Dámszarvas	10,8	11,7	12,5
Őz	88,6	93,1	96,5
Muflon	3,4	3,5	3,8
Vaddisznó	112,4	128,9	158,6
Mezei nyúl	78,8	98,9	85,1
Fácán	306,5	375	328,6
Fogoly	2,2	2,2	2,8
Pénzügyi adatok (milliárd HUF)			
Bevétel	16,37	18,67	20,28
Összes kiadás	15,97	17,20	18,91
Ebből: mezőgazdasági vadkár	7,03	2,24	2,51
erdei vadkár	0,14	0,16	0,14
Eredmény	0,39	1,47	1,38

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

21. táblázat: **Erdőterület, erdősültség**

	ezer hektár		
Megnevezés	2010	2011	2012
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9 303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen ^{a)}	2 046	2 051	2 055
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 922	1 928	1 933
Erdőgazdálkodás alá vont területből:			
Állami tulajdonú erdők	1 063	1 064	1 064
Közösségi tulajdonú erdők	19	21	20
Magántulajdonú erdők	840	843	849
Erdősültség százalékban	20,7	20,7	20,8

^{a)} Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.

Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

22. táblázat: **A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati társas vállalkozások jövedelemalakulása^{a)} és jövedelmezősége**

Megnevezés	2010	2011	2012
Adózás előtti eredmény, millió HUF	49 758	136 336	150 463
Árbevétel arányos jövedelmezőség, % (Adózás előtti eredmény/Nettó árbevétel)	3,7	8,6	8,6
Saját tőke arányos jövedelmezőség, % (Adózás előtti eredmény/Saját tőke)	4,2	10,3	10,2

^{a)} Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.

Forrás: NAV gyorsjelentés

23. táblázat: **Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme (éves adatok)**

Megnevezés	millió EUR		
	2010	2011	2012
Export	5 843	7 193	8 075
Import	3 711	4 446	4 455
Egyenleg	2 133	2 747	3 620

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

24. táblázat: **Az élelmiszeripar fontosabb adatai**

Megnevezés	2010	2011	2012
Kibocsátás, millió HUF	2 236 178	2 548 121	2 776 193
Bruttó hozzáadott érték, millió HUF	598 721	626 928	659 435
Árbevétel, millió HUF	2 600 677	2 893 989	3 120 213
Foglalkoztatottak, fő	91 526	91 033	93 681

Forrás: NAV gyorsjelentés

25. táblázat: Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye

millió HUF

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Húsfeldolgozás, tartósítás	287 728	308 432	353 442	1 453	3 057	2 748
Baromfi-hús feldolgozása, tartósítás	253 347	235 003	268 065	-2 778	2 098	2 726
Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása	100 443	109 732	107 862	-960	3 291	-6 840
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	257 244	217 579	208 266	6 789	4 522	92
Tejtermék gyártása	200 313	209 108	218 300	-2 886	-5 278	-6 636
Malomipari termék gyártása	111 243	97 354	113 928	-204	512	4 890
Haszonállat-eledel gyártása	147 214	173 128	184 820	2 430	3 492	5 498
Hobbiállat-eledel gyártása	68 707	69 289	71 128	3 042	5 636	-334
Tésztafélék gyártása	30 386	37 179	39 269	1 431	573	4 040
Sörgyártás	121 395	84 811	88 656	777	2 533	-644
Üdítőital gyártása	174 190	155 595	174 905	-3 019	2 254	2 252
Dohányipar	177 026	156 746	168 397	3 839	775	-913
Összes szakágazat	2 754 416	2 690 017	2 966 686	52 784	59 245	35 569

Forrás: NAV

